

Hvad er småhvaler?

Hvaler, delfiner og marsvin tilhører hvalernes biologiske orden (lat. Cetacea). De er vandlevende pattedyr, og findes primært i havet. Hvaler tilbringer hele deres liv i vand.

Man skelner i dag mellem to hovedtyper af hvaler. Arterne i bardehvalernes underorden (lat. Mysticeti) har ingen tænder, men barder af hornplader, som de bruger til at filtrere deres næring ud af vandet med. De er for det meste meget store. Til denne art af hvaler hører også verdens største dyr, nemlig blåhvalen. De fleste arter i tandhvalernes underorden (lat. Odontoceti) er derimod væsentligt mindre og kaldes derfor småhvaler. De ernærer sig hovedsageligt af fisk og blæksprutter.

Stribet delfin
(*Stenella coeruleoalba*)

Hvor lever småhvalerne?

Småhvaler lever i stort set alle oceaner samt i visse floder. Også i Nordsøen, Det Nordøstlige Atlanterhav og i det Irske Hav findes der mange arter. Den eneste hjemmehørende småhval i Østersøen er marsvinet. ASCOBANS beskytter alle arter, underarter og populationer af tandhvaler i aftaleområdet på nær den store kaskelothval (*Physeter macrocephalus*). De hyppigste arter i aftaleområdet er:

- Marsvin (*Phocoena phocoena*)
- Øresvin (*Tursiops truncatus*)
- Almindelig delfin (*Delphinus delphis*)
- Hvidnæse (*Lagenorhynchus albirostris*)
- Hvidskæving (*Lagenorhynchus acutus*)
- Stribet delfin (*Stenella coeruleoalba*)
- Rissos delfin (*Grampus griseus*)
- Spækhugger (*Orcinus orca*)
- Grindehval (*Globicephala melas*)
- Døgling (*Hyperoodon ampullatus*)
- og andre næbhvaler (Ziphiidae).

Almindelig delfin
(*Delphinus delphis*)

Hvorfor er småhvaler truede?

De fleste hval- og delfinarter er meget mobile og følger deres bytte over store afstande eller vandrer regelmæssigt mellem forplantnings- og fødeområderne. Under disse vandringer er de udsat for mange farer i ASCOBANS-området. **Bifangst**, som er utilsigtet fangst i fiskenet, er den største trussel. Hvert år drukner tusindvis af småhvaler, fordi de bliver fanget i fiskenet og ikke kan komme op til vandoverfladen for at ånde. Et andet alvorligt problem, som kræver internationalt koordinerede aktioner, er **havforurening**. Giftstoffer som f.eks. tungmetaller og vanskeligt nedbrydelige organiske forbindelser (f.eks. PCB'er) kommer ind i fødekæden og ophober sig i havpattedyrenes organer, hvilket får alvorlige sundhedsmæssige konsekvenser. Den kommercielle skibsfart, industrielle aktiviteter (f.eks. pilotering og seismiske un-

dersøgelse), eksplosioner og søværnenes sonaranlæg fremkalder **undervandsstøj**. Denne støjbelastning kan medføre adfærdsændringer, skader på kroppen og endda død. Den tiltagende skibstrafik fører i stigende grad til **kollisioner** mellem skibe og hvaler og er årsag til stigende bekymring.

Omfanget og følgerne af disse trusler er forskellige afhængigt af området og den pågældende art. Et dramatisk eksempel er tilbagegangen i antallet af marsvin i den centrale Østersø. Siden 1930'erne har der ikke kun

Marsvin
(*Phocoena phocoena*)

været en kraftig tilbagegang i bestanden, men også en formindskelse af det tidligere udbredelsesområde. I dag finder man næsten kun marsvin i Kattegat og i Bælthavet, altså i den vestlige del af dets oprindelige biotop. Kun sjældent observeres de ved den polske og svenske Østersøkyst. Marsvin er især truet af sættegarnsfiskeriet, hvor tusindvis af dyr alene i Nordsøen årligt bliver ofre for bifangsten.

Den almindelige delfin (*Delphinus delphis*) er vidt udbredt i den euro-

pæiske del af Atlanterhavet. Især i det Keltiske Hav og den Biscayiske Bugt dør mange dyr som bifangst i internationale fangstflåders trawl og drivgarn. Det velkendte øresvin (*Tursiops truncatus*) lever meget ofte i nærheden af kysten, og det gør det yderst udsat for mange trusler fra mennesket, som f.eks. havforurening, bifangst og undervandsstøj.

Det er vanskeligt at afgøre, hvordan de menneskelige aktiviteter samlet set påvirker havpattedyrene. Men det er klart, at de lider stærkt under mangel på ernæring på grund af overfiskning, ødelæggelse af biotoperne og klimaforandringer, hvilket har alvorlige konsekvenser for mange hvaler, delfiner og marsvin.

Spækhugger
(*Orcinus orca*)

ASCOBANS

beskytter Europas småhvaler

Hvad er ASCOBANS?

ASCOBANS står for **A**greement on the **C**onservation of **S**mall **C**etaceans of the **B**altic and **N**orth **S**eas, eller på dansk: Aftale om beskyttelse af småhvaler i Nord- og Østersøen, Det nordøstlige Atlanterhav og Det Irske Hav.

ASCOBANS blev grundlagt i 1991 som Aftale om beskyttelse af småhvaler i Nord- og Østersøen under protektion af FN-aftalen

om bevarelse af vandrede, vildtlevende dyrearter (Bonn-konventionen, UNEP/CMS). Aftaleområdet blev i starten af 2008 udvidet mod vest. Aftalen står åben for alle arealtater (dvs. enhver stat, som har territorium i en del af spredningsområdet, hvor dyrearterne, som indgår i aftalen, lever, samt stater, der har skibe sejlede under eget flag, og som indenfor dette aftalte område udfører aktiviteter, der påvirker småhvaler ufordelagtigt) samt organisationer inden for den regionale økonomiske integration. Mange, men ikke alle nabostater til aftaleområdet, er blevet medlemsstater til aftalen, og ASCOBANS vokser fortsat. Sammen ønsker medlemsstaterne at minimere menneskelige forstyrrelser, som f.eks. bifangst og ødelæggelse af dyrenes biotoper, for at sikre småhvalernes overlevelse i Nord- og Østersøen, det nordøstlige Atlanterhav og det Irske Hav.

Hvad laver ASCOBANS?

Da hvaler på deres vandringer regelmæssigt overskrider landegrænser, kan man kun beskytte dem effektivt gennem internationalt samarbejde. ASCOBANS fremmer det tætte samarbejde mellem medlemsstaterne for at skabe gunstige levevilkår for delfiner og småhvaler. En del af aftalen er en bevarelses-, pleje- og udnyttelsesplan, som forpligter medlemsstaterne til beskyttelse af biotoperne, reduktion af miljøforureningen, videnskabelig forskning og registrering af data samt oplysning over for offentligheden. For at nå disse mål samarbejder ASCOBANS også med ikke-medlemsstater, andre mellemstatslige organisationer samt ikke-statslige organisationer.

Hvordan fungerer ASCOBANS?

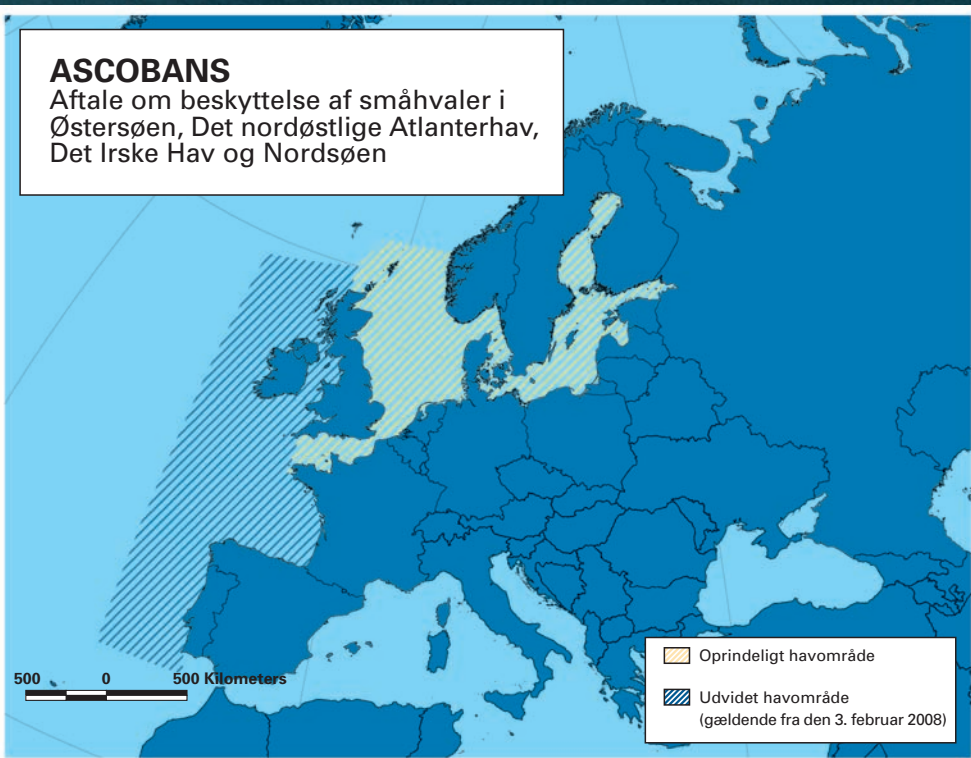
Tre hovedorganer implementerer aftalen:

Partskonferencen (MOP – Meeting of Parties)
Partskonferencen er ASCOBANS' beslutningstagende myndighed. Den mødes hvert tredje år, analyserer fremskridt og forhindringer for implementering af aftalen og fastlægger hovedpunkter for arbejdet i de kommende tre år. Ud over medlemsstaterne til aftalen og de endnu ikke tiltrådte arealtater kan relevante regionale, mellemstatslige og ikke-statslige organisationer deltage i konferencen som observatører (uden stemmeret).

Den rådgivende komité (AC – Advisory Committee)
AC holder møde mindst en gang om året. Komitéen bidrager til rådgivning af medlemsstaterne og sekretariatet om videnskabelige og strategiske spørgsmål i forbindelse med bevarelse og udnyttelse af småhvaler og andre for arbejdet relevante beslutninger i forbindelse med aftalen. Alle medlemsstater udnævner et komitémedlem, der efter behov må ledsages af rådgivere. Som ved MOP kan der også deltage observatører i AC's møder, men også her har kun de statsligt udnævnte repræsentanter ret til at tage beslutninger.

Sekretariatet

ASCOBANS-sekretariatet tager sig af koordineringen af aftalen. Det varetager de administrative opgaver, indsamler og distribuerer informationer og hjælper medlemsstaterne med at implementere aftalen. Derudover har sekretariatet ansvar for forberedelsen og organiseringen af AC's og MOP's møder. Sekretariatet spiller også en vigtig rolle i arbejdet med information af offentligheden. Ligesom Bonn-konventionen og andre regionale aftaler administreres ASCOBANS-sekretariatet af de Forenede Nationers miljøprogram. Det har hovedkvarter i Bonn i Tyskland.

Yderligere informationer kan fås hos:

UNEP/ASCOBANS Sekretariat
UN Campus
Hermann-Ehlers-Str. 10
53113 Bonn
Germany
Tlf.: +49 228 815 2416
Fax: +49 228 815 2440
E-Mail: ascobans@ascobans.org
Internet: www.ascobans.org

Spækhugger
(*Orcinus orca*)